

Cúrsaí fuinnimh

Ceist 1 Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuirisc faoi chúrsaí fuinnimh. An dtuigeann tú na focail seo a bheidh sa tuairisc?

laghdú mór	an timpeallacht	leictreachas a ghinniúint
astuithe	éileamh	tuilleadh iomaíochta

Ceist 2 Anois féach ar an tuairisc agus freagair na ceistanna thíos.

1. Cén t-ardú atá tagtha ar fhuinneamh ón ngaoth in Éirinn le dhá bhliain anuas?
2. Cé mhéid fuinnimh a iompórtálann Éire faoi láthair?
3. Cén t-ardú a thiocfaidh ar an éileamh ar fhuinneamh faoin mbliain 2020?
4. Cad a gheall an rialtas inniu?

Ceist 3 Féach ar na habairtí thíos:

‘*Tiocfaidh laghdú mór ar chostas an leictreachais sa tír seo.*’
‘*Beidh an tAontas Eorpach ag iarraidh astuithe a ghearradh.*’

An féidir leat na habairtí seo a chríochnú? Beidh ort na focail idir lúbíní a athrú.

1. Nuair a bheidh mé ar saoire, _____ mé cárta poist chugat gach lá. (seol)
2. Má bhíonn an aimsir fliuch, _____ mé mo chóta báistí orm. (cuir)
3. Slán leat! _____ mé tú sa bhialann anocht! (feic)
4. Tá mé an-ghnóthach inniu ach _____ mé sos amárach. (tóg)
5. Ní bheidh mé sa bhaile anocht ach _____ mé eochair an tí faoin mata. (fág)

Ceist 4 Féach ar na habairtí thíos:

‘Is í *an chéad chéim eile* ná an polasaí a chur i bhfeidhm.’
‘Úsáideann muid leictreachas *ón chéad chupán tae* ar maidin.’

Anois déan iarracht na bearnaí thíos a líonadh. Tá an chéad cheann déanta duit.

1	céim	an chéad chéim
2	cupán tae	an chéad chupán tae
3	bróg	
4	carr	
5	ceacht	
6	bóthar	
7	gairdín	
8	leabhar	
9	fuinneog	
10	milseán	
11	póg	
12	rud	

Ceist 5 Féach ar an abairt thíos:

‘Beidh béim *an-mhór* á chur ar fhuinnimh ón ngaoth as seo amach.’

An féidir leat na habairtí seo a chríochnú? Beidh ort séimhiú a chur ar na focail idir lúibíní.

1. Bhí an scannán an-_____ agus fuair sé gradam Oscar. (maith)
2. Bhí an carr an-_____ nuair a bhí sé nua ach tá sé salach anois. (glan)
3. Bíonn an aimsir an-_____ i dtuaisceart na hEorpa i rith an gheimhridh. (fuar)
4. Táim an-_____ faoi láthair agus níl aon am agam dul ar saoire. (gnóthach)
5. Ba cheart bheith an-_____ nuair a bhíonn tú ag trasnú an bhóthair. (cúramach)

Ceist 6 An dóigh leat go n-úsáideann daoine an iomarca leictreachais gach lá? Cén fáth? Conas is féidir leictreachas a shábháil? An féidir leis an rialtas cabhrú le daoine leictreachas a shábháil?

Treoracha agus Freagraí

Ceist 1

Tá an cheist seo le déanamh sula seinntear an tuairisc.

laghdú mór – *a big reduction*

an timpeallacht – *the environment*

leictreachas a ghiniúint – *to generate electricity*

astuithe – *emissions*

éileamh - *demand*

tuilleadh iomaíochta – *more competition*

Ceist 2

1. 600%.
2. 90%.
3. 30%.
4. Gheall an rialtas inniu go mbeidh íslíú suntasach ar chostas leictreachais roimh dheireadh na bliana.

Ceist 3

1. seolfaidh
2. cuirfidh
3. feicfidh
4. tógfaidh
5. fágfaidh

Ceist 4

1	céim	an chéad chéim
2	cupán tae	an chéad chupán tae
3	bróg	an chéad bhróg
4	carr	an chéad charr
5	ceacht	an chéad cheacht
6	bóthar	an chéad bhóthar
7	gairdín	an chéad ghairdín
8	leabhar	an chéad leabhar
9	fuinneog	an chéad fhuinneog
10	milseán	an chéad mhilseán
11	póg	an chéad phóg
12	rud	an chéad rud

Ceist 5

1. an-mhaith
2. an-ghlan
3. an-fhuar
4. an-ghnóthach
5. an-chúramach

Ceist 6

Is féidir gach beirt a chur ag déanamh an phlé seo agus ansin na ceistanna a phlé leis an rang iomlán.

Eimear Ní Chonaola

Tá an Páipéar Bán ar chúrsaí fuinnimh seolta ag an Taoiseach Bertie Ahern agus ag an Aire Acmhainní Nádúrtha Noel Dempsey. Deirtear sa bpáipéar go dtiocfaidh laghdú mór ar chostas an leictreachais sa tír seo mar go mbeidh tuilleadh iomaíochta sa mhargadh.¹ Tá an polasaí nua cáinte ag an bhfreasúra a deir nach bhfuil tada nua ann. Tá tuairisc ag Áine Lally.

Áine Lally

Go deimhin ón chéad chupán tae ar maidin go dtí go múchann muid na soilse san oíche, tá leictreachas agus fuinneamh tábhachtach dúinn uilig. Úsáideann muid an oiread sin de² go bhfuil an chaint uilig anois tosaithe faoi fhuinneamh³ glan, an timpeallacht agus costas an fuinnimh sin. Fógraíodh inniu go bhfuil an rialtas ag iarraidh go dtiocfaidh an tríú cuid dár leictreachas ó fhoinsí athnuachana faoin mbliain 2020. Céard go díreach atá i gceist leis seo? Mar shampla, in áit a bheith ag díriú isteach ar ola, móin, gual agus gás, beidh béim an-mhór á chur ar fhuinnimh athnuachana chun leictreachas a ghinniúint as seo amach, 'siad sin an ghaoth, an taoille agus an ghrian. Le dhá bhliain anuas tá ardú 600% tagtha ar fhuinneamh ón ngaoth anseo in Éirinn. Teastaíonn ón rialtas, a deir siad inniu, cur go mór leis an méid sin. Faoi láthair iompórtálann Éire⁴ thart ar 90% de fhuinneamh na tíre. Cuireann siad seo maraon le hola agus le gual leis an ráta an-ard astuithe ceaptha teasa. Meastar go mbeidh ardú 30% ar éileamh ar fhuinneamh sa tír seo faoin mbliain 2020. Beidh an tAontas Eorpach ag iarraidh na n-astuithe ceaptha teasa a ghearradh 20% taobh istigh den cheithre bliana déag amach romhainn. Gheall an rialtas inniu go mbeidh íslíú suntasach ar chostas leictreachais roimh dheireadh na bliana. An chúis⁵ leis seo ná tuilleadh iomaíochta sa mhargadh.⁶ Tá úinéireacht na n-eangach tarchuradóireachta aistrithe ón mBord Soláthar Leictreachais go dtí an comhlacht *Eirgrid*. Anois tá na doirse oscailte do chomhlachtaí neamhspleácha ar mhaithe le seirbhís leictreachais a sholáthar, rud a chiallaíonn go mbeidh siad ag dul san iomaíocht leis an mBord Soláthar Leictreachais. Anois ó tharla go bhfuil an páipéar bán foilsithe, is í an chéad chéim eile ná an méid atá ann⁷ a chur i bhfeidhm.

Áine Lally, Nuacht TG4, i nGaillimh

¹ *sa margadh* a deirtear sa mhír

² *an oiread sin dó* a deirtear sa mhír

³ *faoi fuinneamh* a deirtear sa mhír

⁴ *Éirinn* a deirtear sa mhír

⁵ *an cúis* a deirtear sa mhír

⁶ *sa margadh* a deirtear sa mhír

⁷ *an méid atá inti* a deirtear sa mhír